

ВІДГУК

на дисертацію Паньківа Мар'яна Васильовича
«ТРАНСФОРМАЦІЯ СУЧАСНИХ ПРИЙОМІВ КОМПОЗИТОРСЬКОГО
ПИСЬМА В УКРАЇНСЬКІЙ АКОРДЕОННІЙ МУЗИЦІ В. ЗУБИЦЬКОГО,
В. РУНЧАКА, Я. ОЛЕКСІВА»

подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 Музичне мистецтво,
галузь знань 02 Культура і мистецтво

Тематика сучасних наукових досліджень баянно-акордеонного мистецтва охоплює широке коло проблематики, проте композиторська творчість неодмінно належить до найбільш актуальних (І. Єргієв, М. Черепанин, А. Сташевський, Б. Кисляк, А. Єременко та інші). Один з її аспектів, а саме сучасні прийоми композиторського письма в акордеонній музиці, репрезентує представлена до захисту дисертація Мар'яна Васильовича Паньківа, що виявляє її актуальність в контексті сучасного музикознавчого дискурсу. Автор цілком обґрунтовано спрямовує ракурс свого оригінального дослідження на творчість найвідоміших українських композиторів – Володимира Зубицького, Володимира Рунчака та Ярослава Олексіва, музика яких посідає найвищі щаблі вітчизняного акордеонного виконавства, є відомою в світі. Вибір автором саме цих музичних постатей вважаємо суттєво важливим, оскільки композиторський доробок провідних представників різних генерацій баянно-акордеонного мистецтва виразно віддзеркалює його сучасні досягнення, зокрема активний розвиток виконавства, новації у сфері композиторського письма.

Апелюючи до феноменології композиторської індивідуальності М. Паньків обґрунтовано наголошує на самобутності й унікальності стилістики кожного з досліджуваних композиторів, слушно відзначає, що «специфіка композиторської стилістики криється в індивідуальності митця, духовних константах його особистісного «Я», сприйнятті ним оточуючої дійсності, що реалізується у звукових рефлексіях. Її трансформації відбуваються в контексті динаміки творчого процесу, під впливом кореляції домінант у авторській свідомості та об'єктивних чинників культурно-історичного руху...» (с. 71).

Наукова новизна дисертаційної роботи не викликає сумнівів, адже вперше мовностилістичні трансформації музики для акордеона В. Зубицького, В. Рунчака та Я. Олексіва комплексно досліджено в аспекті сучасних теоретичних концепцій функціонування композиторської творчості. Автор слушно зосередив увагу на полярних жанрових моделях: дитячій і концертній музиці митців, що дало змогу у повній мірі простежити модифікації композиторського письма у опусах різного рівня складності, виявити індивідуальні підходи у застосуванні новітнього музично-мовного тезаурусу.

Цілком обґрунтованою вважаємо уживання в дисертації терміну «акордеонна музика» як узагальнюючого поняття що об'єднує різні типи інструментів під загальноприйнятою у світі назвою «Accordion».

Робота логічно структурована, має чітко окреслені мету і завдання, які цілком корелюють із висновками дослідження.

Вибудовуючи стратегію наукового пошуку автор йде від загального – комплексного аналізу векторів дослідження сучасної композиторської творчості до конкретного – особливостей композиторського письма В. Зубицького, В. Рунчака та Я. Олексіва, зокрема «жанрово-стильових аспектів композиторської творчості» (с. 5), «унікального індивідуального стилю письма» (там само) кожного з митців, «певних модифікацій і трансформацій фактурно-звукових рішень» (там само) тощо.

В межах композиції дисертаційного дослідження, перший розділ становить його теоретичне підґрунтя і формує концептуальні засади подальшого наукового дискурсу. Здобувач резонно зосереджує увагу на актуальних напрямках вивчення композиторської творчості, зокрема музичній діяльності В. Зубицького, В. Рунчака, Я. Олексіва як універсальних творчих особистостей, обґрунтовано переконує, що «синтез різних видів творчої діяльності (композиторська, виконавська, педагогічна, диригентська, науково-дослідницька, музично-громадська тощо) виявляють різні грані таланту, багатомірність художньої свідомості митця, що втілюються в індивідуально-особистісних модусах його самореалізації» (с. 70), зокрема композиторському письмі.

Найбільшим надбанням дисертації, на наш погляд, є другий і третій розділи роботи, де автор вдається безпосередньо до аналітичного студіювання музичних творів, що має вагоме практичне значення і стане в нагоді молоді, що навчається, концертуючим виконавцям, а також викладачам музичних закладів.

На високому фаховому рівні М. Паньків здійснив образно-стильовий і виконавський аналіз дитячої музики В. Зубицького, В. Рунчака та Я. Олексіва, що безумовно інспіровано педагогічною діяльністю здобувача, його значним викладацьким досвідом. В дисертації вперше у вітчизняному музикознавстві зазнали наукового осмислення циклічні опуси: «Імпресії», «Три п'єси в народному стилі», «Сюїта в трьох частинах» В. Зубицького, «Альбом для дітей та юнацтва» В. Рунчака, «Подорож Фрикадельки» і «Бабай» Я. Олексіва, які активно залучаються до сучасного навчального, концертного й конкурсного репертуару.

Маємо також позитивно відзначити музикознавчі студії концертних творів для баяна/акордеона соло В. Зубицького, В. Рунчака, Я. Олексіва, які у значній мірі розкривають логіку композиторського мислення, засоби втілення художнього задуму, виконавські аспекти реалізації авторського тексту. Надскладні циклічні фрески «Інь і ян, гармонія протилежностей» (В. Рунчака) і «Ніч на полонині» (Я. Олексіва) в дисертації вперше отримали розгорнутий музично-текстологічний аналіз у комплексі жанрово-стильового, структурного, образного, інтерпретаційного компонентів композиційного цілого. На підставі детального вивчення концертних творів В. Зубицького, В. Рунчака, Я. Олексіва здобувач дійшов обґрунтованого узагальнення, що «стрижневі ознаки їх композиторського письма у концертних творах постають в ускладнених варіантах фактури, широкому арсеналі різноманітних засобів виразності, комплексі прийомів гри, що забезпечує реалізацію певного художнього задуму...» (с. 185–186).

Істотною рисою композиторської творчості українських митців є тісний зв'язок з фольклором, на чому справедливо акцентує дисертант. В досліджуваних творах В. Зубицького, В. Рунчака, Я. Олексіва ретельно виявлено риси національної стилістики, засвідчено, що «національний

семантично-мовний код притаманний музиці всіх трьох композиторів і кожний із них, послідовно звертаючись до образної символіки та фольклорної стилістики, майстерно вписує елементи української інтонаційності й народного музикування у палітру сучасних гармоній, ритмів, засобів виразності та прийомів гри» (с. 193).

Дослідження великого обсягу нотного матеріалу, детальний розбір особливостей композиторського письма в творах різних жанрів і форм дали змогу здобувачу досягти важливого результативного висновку, що «трансформації композиторського письма митців відбуваються на різних рівнях. Це не лише ускладнення музичної лексики: від дитячих творів, де апробуються індивідуальні мовно-стилістичні прийоми та виконавські засоби баянної гри, до надскладних філософських композицій, що репрезентують широкий спектр сучасних технік. Модифікації музичної мови митців відбуваються на рівні стилістики, жанрового синтезу, образної семантики, виконавських прийомів гри на інструменті. <...> Музична мова В. Зубицького, В. Рунчака, Я. Олексіва набуває трансформацій також залежно від образних перетворень, тому в одному опусі сполучаються різні стилістичні прийоми, що є відзнакою і стилеутворюючою домінантою їх композиторського «Я» (с. 193–194).

Узагальнюючи маємо констатувати самостійність наукової думки і щире зацікавлення здобувача темою, що вчувається в тексті дослідження, вираженість мовностилістичного викладу дисертації, аргументованість і довершеність висновків. Позитивно варто відзначити ґрунтовну джерельну базу дослідження, до якої залучено сучасні наукові праці з композиторської творчості, історії та теорії баянно-акордеонного мистецтва, жанрово-стильових та інтерпретаційних аспектів виконавства.

Відзначаючи високий рівень дисертації Паньківа Мар'яна Васильовича, маємо поставити йому кілька запитань, переважно дискусійних:

1. У чому, на Ваш погляд, полягають найбільші інтерпретаційні складнощі дитячої музики кожного з обраних Вами для

аналітики композиторів? Чи простежуються одні й ті самі технічні завдання у різних творах одного автора?

2. Чому у відтворенні українського колориту В. Зубицький, В. Рунчак і Я. Олексів переважно звертаються до фольклорних зразків Карпатського регіону?
3. Усі три композитори створювали авторські перекладення своїх опусів для іншого складу інструментів. Чи відомі Вам перекладення інших авторів акордеонної музики В. Зубицького, В. Рунчака і Я. Олексіва.
4. Чи вбачаєте Ви у стилістиці композиторського письма досліджуваних авторів вплив композиторських та виконавських шкіл у яких відбувалося їх становлення, творча реалізація.

Загалом, надаючи високу оцінку дисертації «Трансформація сучасних прийомів композиторського письма в українській акордеонній музиці В. Зубицького, В. Рунчака, Я. Олексіва», відзначаючи її безсумнівну наукову новизну, актуальність та оригінальність, значну практичну цінність, а також наявність усіх необхідних наукових публікацій за темою дослідження, які в повному обсязі відтворюють основні положення дисертації та не мають порушень академічної доброчесності, доходимо висновку про те, що робота відповідає всім необхідним вимогам МОН України, а її автор – Паньків Мар'ян Васильович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво.

Офіційний опонент –

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри народних інструментів

України Харківського національного

університету мистецтв імені І. П. Котляревського

Г. П. Голяка

Підпис Юліани Т. Заваруно:

**Начальник
Відділу кадрів**

Юліана Т. Заваруно